

7* Стварыце табліцу для рашэння квадратнага ўраўнення.

	A	B	C
1	Рашэнне квадратнага ўраўнення		
2	a	b	c
3			
4			
5	d		
6			
7	x1	x2	
8			

§ 16. Сартаванне і фільтрацыя даных

16.1. Сартаванне даных

Электронныя табліцы дазваляюць выконваць сартаванне і фільтрацыю даных. Для гэтага даныя арганізуюць спецыяльным чынам:

- у адным слупку змяшчаюць даныя толькі аднаго тыпу (тэкст, лік, дата і г. д.);
- слупкі маюць загалоўкі;
- кожны радок уяўляе сабой запіс пра які-небудзь аб'ект.

Сартаванне — упарадкаванне даных па ўзрастанні або па спаданні іх значэнняў.

Сартаванне дазваляе пераставіць радкі ў табліцы так, каб у пэўным слупку яны размяшчаліся па парадку. Лікавыя даныя могуць размяшчацца ў парадку ўзрастання або спадання, а тэкставыя — у алфавітным парадку або ў парадку, адваротным алфавітнаму (прыклад 16.1). Па ўзрастанні ці спаданні можна размяшчаць даныя фармату дат і часу.

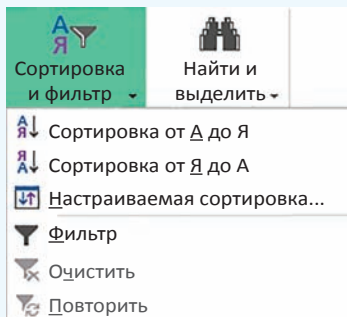
Прыклад 16.1. Сартаванне даных. Сартаванне прозвішчаў па алфавіце:

	A	B	C	D
1	Спаборніцтвы лёгкаатлетаў			
2	№	Прозвішча	Вынік бегу на 60 м, с	Вынік скачкоў у даўжыню, м
3	1	Бажкоў С.	8,9	1,74
4	2	Вусаў С.	8,5	1,81
5	3	Жук Р.	8,3	1,78
6	4	Камароў Ю.	8,2	1,83
7	5	Корнеў М.	10,8	1,8
8	6	Лямешка К.	9,1	2,12
9	7	Паўлаў А.	10,3	2,18
10	8	Сяргеёў А.	10,2	2,03
11	9	Ткачэнка Т.	8,6	1,76
12	10	Уласаў С.	9,9	2,1

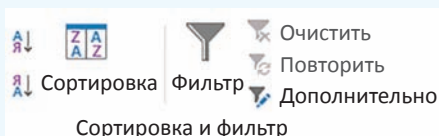
Сартаванне па спаданні вынікаў скачкоў у даўжыню:

	A	B	C	D
1	Спаборніцтвы лёгкаатлетаў			
2	№	Прозвішча	Вынік бегу на 60 м, с	Вынік скачкоў у даўжыню, м
3	1	Паўлаў А.	10,3	2,18
4	2	Лямешка К.	9,1	2,12
5	3	Уласаў С.	9,9	2,1
6	4	Сяргеёў А.	10,2	2,03
7	5	Камароў Ю.	8,2	1,83
8	6	Вусаў С.	8,5	1,81
9	7	Корнеў М.	10,8	1,8
10	8	Жук Р.	8,3	1,78
11	9	Ткачэнка Т.	8,6	1,76
12	10	Бажкоў С.	8,9	1,74

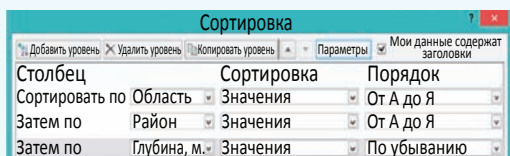
Прыклад 16.2. Інструменты сартавання на ўкладцы **Главная**:

Інструменты сартавання на ўкладцы **Данные**:

Прыклад 16.3. Акно **Сортировка**:

Першы ўзровень сартавання размяшчае даныя ў алфавітным парадку па назве вобласці. Даныя, у якіх вобласці аднолькавыя, размяшчаюцца ў алфавітным парадку па назве раёнаў. Параметр **Глубина**, м вызначае парадак размяшчэння даных, у якіх аднолькавыя і вобласці, і раёны.

Прыклад 16.4. Табліца, у якой устаноўлены **Фильтр**.

	A	B	C
	Назва	Сталіца	Плошча (тыс. кв.км)
1			
2	Аўстрыя	Вена	83,9
3	Беларусь	Мінск	207,6
4	Балгарыя	Сафія	110,9
5	Вялікабрытанія	Лондан	244
6	Германія	Берлін	357
7	Грэцыя	Афіны	132

Інструменты для выканання сартавання размяшчаюцца на ўкладках **Главная** і **Данные** (прыклад 16.2). Адзін з іх дубліруе другі.

Для сартавання трэба ўстанавіць курсор у адну з ячэек слупка і выбраць (**Сортировка по возрастанию**) або (**Сортировка по убыванию**). Радкі табліцы будуць пераўпарадкаваны паводле выбранага крытэрыю сартавання.

Параметры сартавання вылучанага дыяпазону задаюць з дапамогай піктаграмы — настройка сартавання. У акне, якое адкрыецца (прыклад 16.3), можна задаваць узроўні сартавання і для кожнага ўзроўню вызначаць парадак.

Узроўні сартавання неабходны, калі ў якім-небудзь слупку маюцца аднолькавыя даныя. Тады новы ўзровень дазволіць размеркаваць гэтыя даныя па іншым крытэрыі.

16.2. Фільтрацыя даных

Фильтр — сродак адлюстравання толькі тых радкоў табліцы, якія адпавядаюць зададзеным умовам.

У адфільтраваным спісе адлюстроўваюцца толькі радкі, якія адказваюць умовам адбору даных, зададзеным для слупка.

Для ўстаноўкі **Фильтра** трэба вылучыць загалоўкі слупкоў і выбраць каманду **Фильтр** на ўкладцы **Главная** або **Данные** (каманда размяшчаецца разам з камандай **Сортировка**).

Справа ад назваў слупкоў у спісе, які фільтруюцца, з'яўляюцца кнопкі са стрэлкамі ▼ (прыклад 16.4).

У адрозненне ад сартавання фільтр не змяняе парадак запісаў у спісе. Пры **фільтрацыі** (ужыванні фільтра) часова хаваюцца радкі, якія не патрабуюцца адлюстроўваць. Радкі, адабраныя пры фільтрацыі ў Excel, можна рэдагаваць, фармаціраваць, выводзіць на друк, не змяняючы парадак радкоў і не перамяшчаючы іх.

Для ўстаноўкі параметраў фільтра трэба націснуць на кнопку ▼ побач з тым слупком, па якім фільтруюцца значэнні. У выпадаючым спісе выбраць патрэбныя значэнні або задаць умову (прыклад 16.5). Для лікавых і тэкставых даных ужываюцца розныя ўмовы фільтравання (прыклад 16.6).

Разгледзім падрабязней фільтрацыю даных па розных крытэрыях.

Фільтр па канкрэтным значэнні

Прыклад 16.7. У табліцы паказаны прадмет, па якім навучэнцы 9-га класа наведваюць факультатыў. Выбраць тых навучэнцаў, якія наведваюць факультатыў па інфарматыцы.

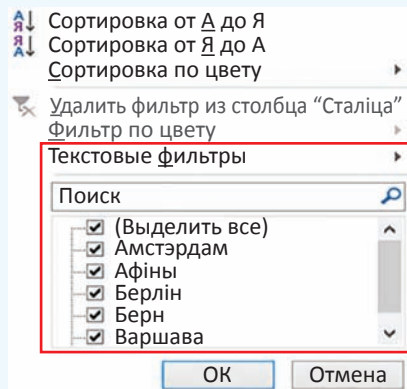
1. У слупку **Факультатыў** націснуць на кнопку ▼.

2. У спісе, які адкрыецца, зняць усе вылучэнні — зняць флажок з радка (**Выдзельце ўсе**).

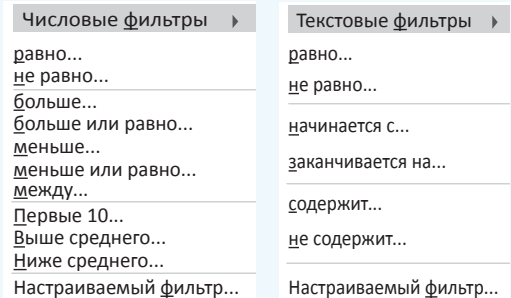
3. Выбраць **інфарматыка**.

Пасля ўжывання фільтра колер нумара радка ў адабраных даных становіцца сінім. Для слупка, у дачы-

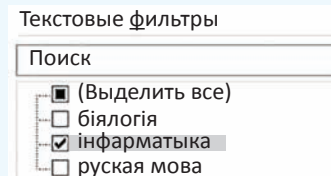
Прыклад 16.5. Параметры фільтра для слупка **Століца**.

Прыклад 16.6. Умовы адбору лікавых і тэкставых фільтраў:

Прыклад 16.7. Параметры адбору:

Вынік:

	A	B	C
1	№	Прозвішча, імя ▼	Факультатыў
2	1	Бахцін Ягор	інфарматыка
7	6	Гапоненка Аляксей	інфарматыка
11	10	Касцючэнка Ілья	інфарматыка
12	11	Качуноўская Вера	інфарматыка

Прыклад 16.8. Параметры адбору:

Результат:

	А	В	С
	Назва	Сталіца	Плошча (тыс. кв. км)
1			
8	Данія	Капенгаген	42,8
11	Літва	Вільнюс	65,2
12	Малдова	Кішынеў	33,8
13	Нідэрланды	Амстэрдам	41,5
17	Швейцарыя	Берн	41,3

Прыклад 16.9. Акно Пользовательский автофильтр.

Прыклад 16.10. Выпадаючы спіс з умовамі адбору.

Прыклад 16.11. Выпадаючы спіс значэнняў са слупка, для якога ўстанаўліваецца фільтр.

ненні да якога ўжылі фільтр, значок фільтра змяняецца з ▼ на ▲.

Фільтр «Первые 10...»

Умова адбору «Первые 10...» дазваляе выбраць з агульнага спіса заданую колькасць радкоў, якія змяшчаюць найбольшыя або найменшыя лікавыя значэнні.

Прыклад 16.8. У табліцы «Краіны Еўропы» выбраць 5 краін з найменшай плошчай.

1. У слупку **Плошча (тыс. кв. км)** націснуць на кнопку ▼.
2. У спісе, які адкрывецца, выбраць **Числовые фильтры**.
3. Выбраць **первые 10**.
4. Устанавіць параметры ў акне.

Накладанне ўмовы па спісе

Больш складаныя крытэрыі адбору ўстанаўліваюцца ў акне **Пользовательский автофильтр** (прыклад 16.9). Яно адкрываецца пры выбары тэкставых фільтраў **начинается с...**, **заканчивается на...**, **содержит...**, **не содержит...**, а таксама большасці лікавых фільтраў, акрамя **первые 10** і **выше (ниже) среднего**.

Палі пад нумарамі 1 і 2 прызначаны для задання ўмоў адбору з выпадаючага спіса, паказанага ў прыкладзе 16.10.

Палі пад нумарам 4 і 5 дазваляюць задаваць значэнне, з якім выконваецца параўнанне. Значэнне выбіраецца з выпадаючага спіса, які змяшчае ўсе магчымыя значэнні выбранага поля, або ўводзіцца з клавіятуры (прыклад 16.11).

Састаўныя ўмовы адбору ўтвараюцца з выкарыстаннем лагічных аперацый «И» і «ИЛИ». Выбар аперацыі выконваецца з дапамогай адпаведных пераклучальнікаў (нумар 3 у прыкладзе 16.9).

Састаўныя ўмовы фільтрацыі

Прыклад 16.12. У табліцы «Краіны Еўропы» выбраць краіны, плошча якіх большая за 100 і меншая за 350 тыс. кв. км.

1. У слупку **Плошча (тыс. кв. км)** націснуць на кнопку .

2. У спісе, які адкрыецца, выбраць **Числовые фильтры.**

3. Выбраць **между...**

4. Устанавіць параметры ў акне.

Карыстальніцкі аўтафільтр

Прыклад 16.13. У табліцы «Краіны Еўропы» выбраць краіны, назвы якіх заканчваюцца на «ія» або на «ь».

1. У слупку **Назва** націснуць на кнопку .

2. У спісе, які адкрыецца, выбраць **Текстовые фильтры.**

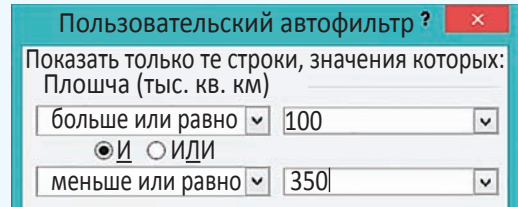
3. Выбраць **заканчивается на...**

4. Устанавіць параметры ў акне.

Аднаўленне даных

Для аднаўлення даных пасля фільтрацыі існуе некалькі спосабаў. Для скідання фільтра ў адным слупку дастаткова адкрыць параметры фільтра і выбраць радок (**Выделить все**). Каб адмяніць усе фільтры, трэба выканаць каманду **Очистить**.

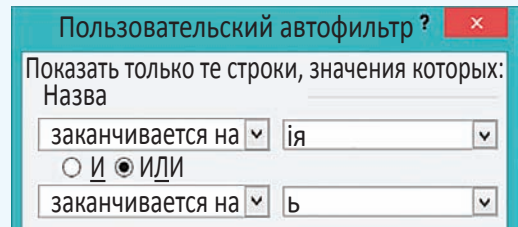
Прыклад 16.12. Параметры адбору:

Вынік:

	A	B	C
1	Назва	Сталіца	Плошча (тыс. кв.км)
3	Беларусь	Мінск	207,6
4	Балгарыя	Сафія	110,9
5	Вялікабрытанія	Лондан	244
7	Грэцыя	Афіны	132
10	Італія	Рым	301,3
15	Польшча	Варшава	312,7

Прыклад 16.13. Параметры адбору:

Вынік:

	A	B	C
1	Назва	Сталіца	Плошча (тыс. кв.км)
2	Беларусь	Мінск	207,6
3	Вялікабрытанія	Лондан	244
4	Германія	Берлін	357
5	Данія	Капенгаген	42,8
6	Іспанія	Мадрыд	498,5
7	Італія	Рым	301,3
8	Нарвегія	Осла	385,2

Прыклад 16.13. Працяг.

Устаноўленыя фільтры захоўваюцца разам з табліцай. Калі наведці паказальнік мышы на значок , то можна ўбачыць, які фільтр устаноўлены для слупка.

	A	B	C	D
1	Назва	Сталіца	Плошча (тыс. кв.к)	
2	Аўс	Назва:		
3	Бел	Заканчваецца на "ія" или	Заканчваецца на "ь"	

Параметры фільтра можна прагледзець, калі выбраць каманду **Настраиваемый фильтр**:

содержит...
не содержит...
 Настраиваемый фильтр...

Прыклад 16.14. Устаноўка параметраў адбору.

Па слупку **Назва**:

Пользовательский автофильтр ?

Показать только те строки, значения которых:

Назва

заканчивается на

И ИЛИ

Па слупку **Плошча**:

Первые 10...
 Выше среднего

Вынік:

	A	B	C
1	Назва	Сталіца	Плошча (тыс. кв.к)
5	Вялікабрытанія	Лондан	244
6	Германія	Берлін	357
9	Іспанія	Мадрыд	498,5
10	Італія	Рым	301,3
14	Нарвегія	Осла	385,2

Яе можна выбраць у выпадаючым спісе каманды **Сортировка и фильтр** на ўкладцы **Главная** або ў раздзеле **Сортировка и фильтр** на ўкладцы **Данные**.

Фільтрацыя па некалькіх слупках

Фільтры ў табліцы можна ўстанаўліваць для некалькіх слупкоў. Ужываецца фільтрацыя паслядоўна, у тым парадку, у якім устанаўліваюцца фільтры.

Прыклад 16.14. У табліцы «Краіны Еўропы» выбраць краіны, назвы якіх заканчваюцца на «ія» і плошча якіх большая за сярэднюю.

1. У слупку **Назва** націснуць на кнопку .

2. У спісе, які адкрыецца, выбраць **Текстовые фильтры**.

3. Выбраць **заканчивается на...**

4. Устанавіць параметры ў акне **Пользовательский автофильтр**.

5. У слупку **Плошча** націснуць на кнопку .

6. У спісе, які адкрыецца, выбраць **Числовые фильтры**.

7. Выбраць **выше среднего**.

8. Устанавіць параметры ў акне **Пользовательский автофильтр**.

1. Што такое сартаванне?
2. У якім парадку Excel дазваляе сартаваць лікавыя даныя? Тэкставыя?
3. У якіх выпадках задаюць узроўні сартавання?
4. Што такое фільтр?
5. Як устанавіць фільтр?
6. Якія тэкставыя фільтры можна ўжываць у дачыненні да даных?
7. Якія лікавыя фільтры можна ўжываць у дачыненні да даных?

Практыкаванні

1 Адкрыўце электронную табліцу «Азёры.xlsx». Скапіруйце зыходную табліцу 6 разоў на розныя лісты кнігі і для кожнай копіі выканайце адно сартаванне.

	A	B	C	D	E	F	G
1	Азёры Беларусі						
2	№	Возера	Вобласць	Раён	Плошча, км ²	Глыбіня, м	Аб'ём, млн м ²
3	1	Нарач	Мінская	Мядзельскі	79,6	24,8	710
4	2	Асвейскае	Віцебская	Верхнедзвінскі	52,8	7,5	104
5	3	Чырвонае	Гомельская	Жыткавіцкі	40,3	2,9	27,35
6	4	Лукомскае	Віцебская	Чашніцкі	37,71	11,5	249
7	5	Дрывяты	Віцебская	Браслаўскі	36,1	12	222,5
8	6	Выганаўскае	Брэсцкая	Івацэвіцкі	26	2,3	32,1

1. Адсартуйце табліцу па абласцях у парадку ўзрастання значэнняў.
2. Адсартуйце табліцу па назвах азёр у парадку спадання значэнняў.
3. Адсартуйце табліцу па раёнах у парадку ўзрастання значэнняў.
4. Адсартуйце табліцу па плошчы ў парадку спадання значэнняў.
5. Адсартуйце табліцу па глыбіні азёр у парадку ўзрастання значэнняў.
6. Выканайце шматузроўневае сартаванне. Адсартуйце зыходную табліцу спачатку па абласцях, затым па раёнах, затым па азёрах у парадку ўзрастання значэнняў.

2 Адкрыўце электронную табліцу «Краіны.xlsx». Скапіруйце табліцу 7 разоў на розныя лісты. Знайдзіце з дапамогай фільтра запісы, якія задавальняюць пералічаныя ўмовы.

1. Краіна, у якой працякае рака даўжынёй 600 км.
2. Краіны, назвы якіх пачынаюцца на літару «І».
3. Краіны, назвы сталіц якіх заканчваюцца на літару «м».
4. Краіны, самы высокі пункт якіх >1000 і <300 м.
5. Краіны, насельніцтва якіх <10 або >50 млн чал.
6. Знайдзіце першыя 5 самых высокіх пунктаў Еўропы.
- 7*. Краіны з колькасцю насельніцтва >7 млн чал., назвы якіх заканчваюцца на «ія» і плошча якіх меншая за сярэднюю.